Слід не забувати, що термінологічна єдність безпосередньо пов'язана з принципами верховенства права, правової визначеності, передбачуваності та належного обмеження публічної влади. Тому якість гармонізації доцільно оцінювати не лише за правильністю перекладу, а й за тим, чи забезпечує відповідний термін у національному правопорядку змістовно та функціонально належний юридичний результат.

Таким чином, системна термінологічна гармонізація має стати безперервним процесом, що поєднує acquis ЄС, правотворчість, правозастосування та правовий моніторинг. Це сприятиме підвищенню якості законодавства, забезпеченню правової визначеності та подальшому формуванню європейського правового простору України.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Порядку здійснення перекладу на українську мову актів права Європейського Союзу (acquis ЄС) та на англійську мову актів законодавства України, пов'язаних з виконанням зобов'язань України у сфері європейської інтеграції: постанова КМУ від 2 травня 2023 р. № 451 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/451-2023-%D0%BF#Text
2. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № **3354-IX** URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text
3. Сьох К.Я. Гармонізація правничої термінології України в умовах євроінтеграції: співвідношення з уніфікацією. *Право і суспільство.* №2. 2026. С. 61-68 https://doi.org/10.32842/2078-3736/2026.2.2.9
4. Hanna Ilchenko, Kateryna Sokh, Yevhen Romanchenko, Valentina Lukyanets-Shakhova, Anastasia Zvarych, Serhiy Belay. Harmonization of national legislation with international treaties: difficulties and directions of reform / International Journal of Sustainable Development OIDA. Vol. 19, Issue 02, pp. 117-128, 2026 https://doi.org/10.64211/oidaijsd190210

Тарахонич Тетяна Іванівна, *кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу теорії держави і права Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України*

ГАРМОНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Процеси суспільного розвитку призводять до трансформації правової системи загалом та законодавства, зокрема. Все частіше в національному законодавстві враховуються міжнародно-правові принципи та норми, відбуваються процеси інтеграції, адаптації, гармонізації та уніфікації законодавства.

Процеси удосконалення правотворчого процесу, принципів та функціональної спрямованості механізму забезпечення правотворчої діяльності, упорядкування системи законодавства загалом, потребують насамперед гармонізації національного законодавства до права Європейського Союзу. Так, вітчизняні вчені визначають гармонізацію як «процес цілеспрямованого зближення правових систем шляхом усунення суперечностей між ними та формування мінімальних правових стандартів через утвердження спільних правових принципів, що передбачає приведення законодавства держав-членів та країн не членів у відповідність з вимогами міжнародного права на підставі міжнародних договорів» [1, с.106].

Отже, гармонізація законодавства розглядається як процес приведення законодавства у відповідність до міжнародних стандартів та принципів з метою його узгодженості, забезпечення правової визначеності та прозорості.

В енциклопедичній літературі стандарти розуміються як «(англ. standard – норма, зразок, модель, від франц. standhard, букв. – твердо стояти, з гот. standan - стояти, hardus – твердий, міцний) – документ, що встановлює для загального і багаторазового застосування правила, загальні принципи або характеристики, які стосуються діяльності чи її результатів з метою досягнення оптимального ступеня впорядкованості у певній галузі» [2, с.615].

Поряд з цим, міжнародні стандарти визначаються насамперед як «міжнародно-правові норми і принципи, що закріплюють стандартизовані правила поведінки суб’єктів міжнародного права у тих чи інших сферах міжнародного співробітництва» [3, с. 615].

На думку О.С. Волохова «міжнародні стандарти правотворчості можна визначити як загальні правила та ідейно-ціннісні орієнтири, які формалізовано в міжнародних правових актах (документах міжнародних урядових та неурядових організацій та які містять вимоги для забезпечення високого рівня організації правотворчої діяльності, формування ефективного національного законодавства відповідно до принципів верховенства права» [4, с.479].

Дотримання міжнародних стандартів у процесі правотворчості забезпечується шляхом здійснення контрольних функцій з боку міжнародних міжурядових організацій, експертні оцінки яких впливають на формування національного законодавства та проведення правових реформ загалом.

Процеси євроінтеграції, необхідність трансформації норм міжнародного та національного права також впливають на процес правотворчості, обумовлюючи необхідність гармонізації національного права та права Європейського Союзу. «Діяльність по створенню єдиних правових норм є одним із пріоритетних напрямів правотворчої діяльності більшості країн світу, при цьому предметом наукового аналізу, у переважній більшості стали питання гармонізації норм національного права у певних сферах: торгівлі, фінансовій, економічній та ін. Тому існує необхідність у поглибленні загальнотеоретичних засад національного права з міжнародних організацій та окремих країн, або регіональних утворень, особливо положень, що стосуються механізму зазначеного процесу». [5, с. 121]

Серед форм гармонізації законодавства, слід звернути увагу на такі їх різновиди як уніфікація та модернізація. Слід погодитися з думкою В.І. Риндюк, що «уніфікація як техніко-юридичний спосіб упорядкування законодавства, тобто уніфікація форми законодавства, є діяльність суб'єктів нормотворчості пов'язаною з забезпеченням однаковості (однотипності, стандартності) зовнішнього виразу юридичних норм у законодавстві»[6, с. 324].

На думку Н.О. Клещенко «уніфікація – це процес упорядкування законодавства різних правових систем шляхом зміни старих, прийняття нових нормативно-правових актів та імплементації останніх у внутрішнє право кожної країни з метою однакового регулювання відносин в різних правових системах» [7. с. 10].

Отже, уніфікацію законодавства слід розглядати як процес створення єдиного, зведеного до певної системи законодавства як на міжнародному, так і національному рівні. А модернізацію як осучаснення, вдосконалення законодавства, приведення його у відповідність до теперішніх вимог, де старі норми змінюються та поліпшуються. Поряд з цим, «для характеристики процесу гармонізації окрім зазначених форм використовуються також такі терміни, як зближення, наближення, апроксимація чи власне гармонізація та адаптація, офіційне визначення яких відсутнє в міжнародних документах та досить часто їх зміст та сутність ототожнюється. У переважній більшості поява зазначених термінів пов'язана з утворенням та діяльністю Європейського Союзу та використовується для характеристики зв'язку та співвідношення між європейським та національним правом країн, що є його членами або кандидатами в члени»[8. с.127].

Узагальнивши, слід підкреслити, що гармонізація національного законодавства до законодавства ЄС є одним із важливих напрямів його упорядкування та удосконалення, передбачає необхідність використання певної техніко-юридичної процедури та застосування певної правотворчої техніки гармонізації законодавства.

Різні етапи проведення гармонізації національного законодавства з європейським та міжнародним правом повинні бути забезпечені шляхом використання певного механізму, що включає певну сукупність організаційних та правових елементів.

Список використаних джерел:

1. Доктринальні та прикладні аспекти упорядкування та удосконалення законодавства України : наукова записка / Н.М. Пархоменко, М.О. Теплюк, О.І. Ющик, В.І. Риндюк, Т.І. Тарахонич, С.О. Сунєгін, О.С. Волохов. Київ : Юрінком Інтер, Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2025. 276 с.

2. Нагребельний В.П. Стандарт. Юридична енциклопедія: В 6-ти т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова) та ін. Київ : «Укр. Енцикл.», 1998 – Т. 5: П-С. 2003. 736 с.
3. Савчук К.О. Стандарти міжнародні. Юридична енциклопедія: В 6-ти т. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова) та ін. Київ : «Укр. Енцикл.», 1998 – Т. 5: П-С. 2003. 736 с.
4. Волохов О. С. Єфективність законодавства та міжнародні стандарти правотворчості : монографія, Київ : Юрінком Інтер, 2025. 484 с.
5. Пархоменко Н.М. Розвиток законодавства України в контексті конституціоналізації, євроінтеграції та забезпечення прав людини : Монографія. Київ : Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2016. 254 с.
6. Риндюк В.І. Упорядкування законодавства України: теоретико-методологічний та техніко-юридичний аспекти : монографія. Київ : КНЕУ, 2021. 407 с.
7. Клещенко Н.О. Уніфікація законодавства: теоретико-прикладні аспекти: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. 12.00.01. Київ, 2020. 16 с.
8. Пархоменко Н.М. Розвиток законодавства України в контексті конституціоналізації, євроінтеграції та забезпечення прав людини : Монографія. Київ : Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України. 2016. 254 с.

Телеп Юлія Василівна, *викладач кафедри теорії та історії держави і права ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

ТРАНСФОРМАЦІЯ КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Насамперед слід зауважити, що, попри те, що конституціоналізм базується на класичних ідеях лібералізму (неолібералізму) та універсальних принципах, притаманних усім демократичним, правовим, соціальним державам, їх практичне втілення не є однаковим у різних країнах. У кожній державі ці ідеї та принципи набувають специфічних національних рис, зумовлених історичними, політичними, ідеологічними, культурними та економічними чинниками. Вони трансформуються під впливом історичного розвитку, традицій народу, особливостей правової системи, а також функціонування політико-правових інститутів, адаптуючись до конкретних умов об’єктивної реальності [1, с. 15].

Разом із тим, сучасний український конституціоналізм великою мірою визначається умовами війни, в яких власне набуває певних модифікацій. Мета та сутність конституціоналізму обумовлює те, що функціонально його механізм цілеспрямовано на обмеження (самообмеження) публічної влади на користь громадянського суспільства, прав, свобод та інтересів людини. Водночас в